

Bemærkninger til forslaget

Fedme spreder sig som en epidemi. Det vil koste med hensyn til leveår og livskvalitet, og det vil belaste de offentlige finanser. Kampagner løser langt fra problemet. Der er brug for nye tiltag. Ligesom man for mange år siden indså det kloge i at lægge afgifter på cigaretter og spiritus, er det på tide, at man også kigger på de afgifter, der bliver lagt på fødevarer. I dag er det faktisk således, at fed, sukkerholdig og usund mad i mange tilfælde er billigere end den sunde mad.

Det skal der laves om på. SF vil have sunde fødevarerpriser. Derfor ønsker forslagsstillerne en omlægning af moms, afgifter og tilskud, der kunne udformes efter følgende retningslinjer:

- Momsen på frugt og grønt nedsættes til 5 pct.
- Økologiske fødevarer får et tilskud på 1 kr. pr. kilo.
- Animalsk fedt får en afgift på 40 kr. pr. kilo. Det er nok til, at det fede hakkede kød bliver dyrest – og at flere vælger minimælk frem for let- eller sødmælk.
- Sukkerafgiften omlægges, så den udmåles efter sukkerindhold. Udgangspunktet kan være 45 kr. pr. kilo sukker mod i dag 14,20 kr. pr. kilo af sukkerholdige varer. Den udvides til også at omfatte f.eks. morgenmadsprodukter med et sukkerindhold på mere end 5 pct. Rent sukker (der er fritaget i dag) pålægges en afgift på f.eks. 10 kr. pr. kilo.
- Sodavandsafgiften forhøjes, mest for store pakninger, så man tilskyndes til at købe f.eks. 25 cl frem for 50 cl og 50 cl frem for de store flasker.
- Overskydende provenu skal gå til at hæve børnefamilietydelser og personfradraget.

Forslagsstillerne er kommet frem til, at en omlægning efter disse retningslinjer vil have væsentlige sundhedsmæssige fordele.

Det er dog meget tænkeligt, at man kan finde en anden model, der er at foretrække, fordi den giver mere sundhed for pengene og er administrativt nemmere eller har andre fordele. Derfor lægger dette beslutningsforslag ikke op til, at regeringen skal fremsætte et bestemt forslag, men giver mulighed for, at regeringen selv kan finde frem til, hvordan man bedst sikrer sunde fødevarerpriser.

Der er ikke nogen vej udenom

Traditionelle forebyggelsestiltag såsom oplysning og undervisning ser ikke ud til at have den ønskede effekt på forebyggelse af fedme og overvægt. Derfor må der på dette område sættes ind med andre former for forebyggende tiltag. Fra social marketingteori ved man, at forskellige virkemidler påvirker grupper i befolkningen på forskellig vis. Således vil afgifter og subsidier have stor indflydelse på de lavere socialgrupper (»Økonomiske virkemidler i ernæringspolitikken - et brugbart værktøj i indsatsen mod fedme og dårlig ernæring?«, Akademiet for de Tekniske Videnskaber, maj 2007, herefter »ATV-rapporten«).

Gratis, sund og så vidt mulig økologisk mad i alle daginstitutioner og skoler vil også hjælpe, bl.a. ved at trække i retning af bedre madvaner hos de kommende generationer, men selv hvis SF fik gennemført sit forslag herom, ville det ikke være nok.

Sunde fødevarerpriser har stor virkning

Selv ret beskedne ændringer i danskernes madvaner vil give en markant effekt. Akademiet for de Tekniske Videnskaber mener, at det vil være muligt at reducere forekomsten af overvægt og fedme med 40-50 pct. og nedsætte gennemsnitsvægten blandt normal- og overvægtige danskerne med mindst 3 kg (jf. »ATV-rapporten«), og lægger op til, at denne effekt kan opnås gennem ændringer i priserne på fødevarer, der er mindre omfattende end det, der lægges op til med dette beslutningsforslag.

Det drejer sig langt fra kun om, hvorvidt man har råd til at leve sundt. De fleste danskere har uden tvivl råd til at leve sundere, end de gør. Men man må konstatere, at det gør de altså ikke. Det er jo langt fra hver gang, man vælger den sunde vare – selv om man har råd.

Sunde fødevarerpriser er et stærkt virkemiddel, for det påvirker vores beslutning, hver gang vi fylder indkøbskurven. Når det sunde bliver dyrere og det usunde billigere, er der – hver gang – større sandsynlighed for, at vi vælger det usunde.